

**ПРИЗНАЧЕННЯ БІЛЬШ М'ЯКОГО ПОКАРАННЯ, НІЖ ПЕРЕДБАЧЕНО ЗАКОНОМ,
НА ПІДСТАВІ СТАТТІ 69 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ**

**APPOINTMENT OF REDUCED SENTENCE AS PROVIDED BY LAW
ON THE BASIS OF ARTICLE 69 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE:
CRIMINAL LEGAL AND CRIMINAL PROCEDURE ASPECTS**

**Рябчинська О.П., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри кримінального права
Інститут права імені Володимира Сташица
Класичного приватного університету**

**Стоматов Е.Г., к.ю.н., доцент, суддя
Комунарський районний суд м. Запоріжжя**

У статті розглядаються деякі кримінально-правові та кримінально-процесуальні аспекти пом'якшення покарання на підставі статті 69 Кримінального кодексу України. Зокрема проаналізовані найбільш типові помилки в застосуванні цієї статті та визначено, коли таке пом'якшення покарання є підставою для перегляду судових рішень, передбачених у статтях 409, 413, 414 Кримінально-процесуального кодексу, через неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність та / або невідповідність накладеного покарання тяжкості покарання й обвинуваченій особі. Встановлено, що помилками варто визнати такі випадки, коли: виносячи рішення, суд вказує на необхідність застосування статті 69 Кримінального кодексу, призначаючи водночас покарання в межах кримінальної частини статті, за якою кваліфіковані дії; суд пом'якшує покарання, призначивши його в розмірі менше, ніж воно введено у кримінальну частину статті, не застосовуючи статті 69 Кримінального кодексу, без надання переконливих аргументів щодо такого рішення; суд призначає покарання нижче нижньої межі, передбаченої Загальною частиною Кримінального кодексу, що є порушенням вимоги частини 1 статті 69 Кримінального кодексу; суд призначає зменшений вирок на підставі статті 69 Кримінального кодексу України в разі покарання, призначеного за кумулятивні злочини або кумулятивні вироки.

Тому такі ситуації в застосуванні закону не можна визнати помилками, але вони потребують явного обґрунтування в мотивувальній частині речення: підміна найбільш суворого виду покарання найменш суворим (наприклад, заміна позбавлення волі від 5 до 8 років із зазначенням штрафу в розмірі 1 020 гривень); призначення обмеженого виду покарання, зазвичай замість позбавлення волі, у мінімальній сумі, визначеній Загальною частиною Кримінального кодексу (як затримання на строк 1 місяць тощо).

Підкреслюється, що закон не містить чіткого положення та не забороняє судом накладати на підставі статті 69 Кримінального кодексу України такі види покарання, як зазначено вище, проте таке рішення має бути врівноваженим і вмотивованим, варто визначити не лише обставини, що пом'якшують покарання, а й переконливі аргументи щодо доцільності такої заміни з погляду дотримання загальних принципів призначення покарання та його цілей. Суд має бути впевнений, що такого покарання буде достатньо для виправної реабілітації обвинуваченого, а також для запобігання вчиненню нових злочинів. Інакше призначення такого штрафу вважається підставою для перегляду судового рішення відповідно до статті 409 Кримінально-процесуального кодексу.

Ключові слова: вирок, зменшений вирок, основний вирок, додатковий вирок, підстава, перегляд судового рішення.

The article deals with some criminal legal and criminal procedure aspects of mitigation of punishment on the basis of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine. In particular, there were analyzed the most typical errors in the application of the corresponding (this) article and specified when such a mitigation of punishment is the basis for review of court decisions as provided for in Articles 409, 413, 414 of the Criminal Procedure Code due to misapplication of the law on criminal liability and/or inconsistency of the imposed penalty to the gravity of the punishment and the accused person. It is established that as the aforementioned mistakes should be recognized such cases when: delivering the judgement, the court indicates the need to apply Article 69 of the Criminal Code, imposing at that the punishment within the penal part of the article on which actions were qualified; the court mitigates the punishment by imposing it in the amount less than it is introduced in the penal part of the article, without applying the Article 69 of the Criminal Code and without providing convincing arguments regarding such a decision; the court imposes a punishment below the lower limit provided in the General Part of the Criminal Code, which is a violation of the requirement of Part 1 of Article 69 of the Criminal Code; the court imposes a reduced sentence on the basis of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine in the case of a punishment imposed on cumulative crimes or cumulative sentences.

Therefore, the following situations in the application of law can not be recognized as mistakes, but they require an explicit justification in the reasoning part of the sentence: the substitution of the most severe type of punishment for the least strict one (for example, the substitution of imprisonment from 5 to 8 years with the form of a fine of 1 020 UAH); the imposition of a reduced form of punishment commonly instead of imprisonment in the minimum amount specified in the General Part of the Criminal Code (as the apprehension for a term of 1 month, a fine of fifty times the individual income tax exemption, etc.).

It is emphasized that the law does not contain a clear provision and does not prohibit a court to impose on the basis of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine such types of punishment as stated above, however, such a decision must be balanced and motivated, not only the circumstances that mitigate the punishment must be determined, but also convincing arguments about the expediency of such a substitution from the standpoint of observance of the general principles of the imposition of punishment and its goals. The court must be convinced that such punishment will be sufficient for correctional rehabilitation of the accused, as well as for prevention of new crimes commission. Otherwise, the appointment of such a penalty is considered as the basis for review of the court decision in accordance with Article 409 of the Criminal Procedure Code.

Key words: sentence, reduced sentence, primary sentence, additional sentence, grounds, review of court decision.

Ефективність покарання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, визначається, зокрема, і дискреційними повноваженнями суддів щодо його індивідуалізації у процесі призначення. Саме на це спрямована норма, передбачена у ст. 69 Кримінального кодексу (далі – КК), де визначено передумови та підстави для призначення більш

м'якого покарання, ніж передбачено в законі. Так, у 2018 р. пом'якшення покарання на підставі цієї норми було застосовано до 1 964 засуджених [1], що становило приблизно 2,7% від загалу засуджених (73 659 осіб), у 2017 р. – 3,7% [2]. Зокрема: за злочини невеликої тяжкості – 98 особам (0,4% від загалу засуджених) (у 2017 р. – 1,6%); серед-

ньої тяжкості – 480 особам (1,1%) (у 2017 р. – 1,6%); тяжкі – 1 212 особам (4,65%) (у 2017 р. – 7%); особливо тяжкі – 174 особам (13,5%) (у 2017 р. – 15%). Аналіз видів злочинів показав, що загалом пом'якшення покарання за 2017–2018 рр. відбувалося пропорційно, у середньому від 1,6% до 5% у 2017 р. та від 1,35% до 3,8% у 2018 р. Традиційно широким застосуванням ст. 69 КК є щодо таких категорій злочинів: проти власності – 869 осіб (2%¹); у сфері обігу наркотичних засобів – 340 (3,35%); проти життя та здоров'я особи – 68 осіб (1,35%); проти громадської безпеки – 121 особа (3,6%); проти безпеки руху й експлуатації транспорту – 93 особи (2,6%); проти громадського порядку та моральності – 53 особи (3,4%); у сфері господарської діяльності – 33 особи (3,8%) та ін. Проте щодо окремих категорій злочинів тенденція є іншою. Наприклад, за злочини проти порядку несення військової служби у 2018 р. покарання пом'якшено 10% засуджених, у 2017 р. – 18% (зокрема, за злочин, передбачений у ч. 4 ст. 407 КК – 11,5%; у 2017 р. – 21%); за незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їхніх аналогів (ст. 307 КК) покарання пом'якшено 32% засуджених (у 2017 р. – 35%), а за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів (ст. 305 КК) – 77,5% засуджених (у 2017 р. – 75%).

Така ситуація в судовій практиці може свідчити як про непродумані та жорсткі санкції за ці види злочинів (у такому разі великий відсоток застосування ст. 69 КК є, так би мовити, маркером), так і про можливі помилки в застосуванні кримінального закону, зокрема у визначенні достатньої підстави для пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК України, або ж пояснюється «надмірно ліберальною судовою практикою застосування закону у справах певної категорії» [3, с. 240].

Теоретичні та практичні проблеми застосування ст. 69 КК були і є предметом досліджень вітчизняних науковців (М. Бажанов, В. Гришук, О. Євдокімова, В. Тютюгін, О. Дудоров, А. Макаренко, С. Міщенко, А. Музика, Л. Федорак, Н. Хлистова й ін.). Науковці всебічно з'ясували межі суддівського розсуду під час визначення передумов та достатньої фактичної підстави для застосування ст. 69 КК, зокрема за наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання, щодо можливості застосування менш суворого покарання в разі встановлення обтяжуючих обставин тощо. Поруч з актуальним питанням визначення підстави для пом'якшення покарання порядком ст. 69 КК важливим залишається і питання механізму такої заміни.

Мета статті – на підставі аналізу кримінального законодавства, доктрини та судової практики з'ясувати допустимі межі пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК та типові помилки, яких припускається водночас суд, що призводять до перегляду судових рішень на підставі ст. ст. 409–414 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК).

У законі передбачено такі можливі варіанти пом'якшення покарання: 1) призначення основного покарання нижче від найнижчої межі, установленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК; 2) призначення більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (частини статті) Особливої частини КК; 3) не призначення додаткового обов'язкового покарання, вказаного в санкції статті (частини статті) Особливої частини КК. Визначаючи розмір покарання на підставі ст. 69 КК, суд має керуватися мінімальними та максимальними розмірами і строками покарань, визначеними у відповідних статтях Загальної частини КК (ст. ст. 53–63).

¹ Частка засуджених осіб за ч. 2 та 3 ст. 185 КК, яким пом'якшено покарання, становить 69% від усіх засуджених за злочини проти власності, яким покарання пом'якшено на підставі ст. 69 КК.

Водночас у статті встановлені вимоги, які має враховувати суд у разі пом'якшення покарання на цій підставі, зокрема: 1) за вчинення злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, суд із підстав, передбачених цією частиною, може призначити основне покарання у виді штрафу, розмір якого не більше ніж на чверть нижчий від найнижчої межі, установленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК; 2) суд не може не призначити обов'язкового додаткового покарання за злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Головною метою таких приписів визнають обмеження суддівського розсуду [4, с. 132].

В окремих публікаціях увага приділена і питанню визначення обсягу, на який пом'якшується покарання в разі застосування положень ст. 69 КК у судовій практиці, і звертається увага на те, що «при застосуванні виняткового правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено у законі, допускається призначення таких видів і розмірів покарань, які є удвічі меншими, ніж найнижча межа, передбачена в санкції статті (частини статті) КК, або призначається покарання, яке перебуває на дві «сходина» нижче в ієрархії покарань, визначених ст. 51 КК» [5, с. 16]. У зв'язку із чим учені роблять припущення, що «часто суд застосовує ст. 69 КК лише для того, аби призначити таке покарання, що дає можливість звільнити засудженого від його відбування з випробуванням» [6, с. 59]. Такий підхід уважають неприпустимим через нівелювання засади диференціації кримінальної відповідальності.

Як слушно зауважує О. Дудоров, «чинна редакція ст. 69 КК не містить вимоги про послідовний (поетапний) перехід до іншого, більш м'якого покарання, виду основного покарання» [7, с. 544–545]. Водночас він приєднується до позиції О. Євдокімової [8] і вважає, що «у порядку обмеження занадто широкого застосування суддівського розсуду при застосуванні ст. 69 КК заслугоує на підтримку пропозиція покласти на суд обов'язок здійснювати послідовний перехід до найближчого за ступнем суворості більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції. Тільки якщо це покарання не може бути призначено особі, суд розглядає питання про обрання інших, ще більш м'яких видів основного покарання» [8, с. 545]. А. Яценко вважає, що подальше вдосконалення практики застосування ст. 69 КК України необхідно здійснювати суто в напрямі ще більшого обмеження суддівського розсуду і, проаналізувавши досвід молдавського законодавця, пропонує положення ст. 69 КК України доповнити положенням, згідно з яким у разі засудження повнолітніх осіб за вчинення особливо тяжких злочинів судова інстанція може призначити покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої кримінальним законом, але що становить не менше двох третин мінімального покарання, передбаченого КК за вчинений злочин [4, с. 132].

Практика пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК залежить, зокрема, і від конструкції санкції статті Особливої частини КК. Так, якщо в санкції статті передбачено один вид основного покарання, під час вибору більш м'якого покарання варто враховувати, що він: а) належить до основних видів покарань; б) не передбачений у санкції тієї статті Особливої частини КК, за якою кваліфікується діяння; в) є більш м'яким порівняно з тим покаранням, яке передбачене в санкції [9, с. 796]. Якщо ж санкція статті є альтернативною, то такий вид покарання має бути менш суворим, ніж інші основні види покарання, що передбачені санкцією. Слушно звертається увага на те, що в окремих випадках обраний вид покарання може бути більш м'яким порівняно не з усіма, а лише з одним із тих видів покарань, які передбачені в альтернативній санкції, що зумовлено конструкцією низки статей КК.

У судовій практиці трапляється, що призначається більш м'яке покарання через зменшення строку найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (наприклад, призначення покарання у виді позбавлення волі строком на один рік за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК, санкція якої містить штраф, обмеження волі та позбавлення волі).

Вибірковий аналіз судової практики призначення більш м'якого покарання ніж передбачено законом на підставі ст. 69 КК впродовж 2017–2018 рр. (приблизно 100 справ), дозволив зробити деякі висновки. Загалом суди в разі пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК правильно застосовують кримінальний закон, обираючи один із передбачених у законі варіантів, а саме: 1) призначають основне покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу; 2) переходять до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу. Серед проаналізованих вироків не має жодного випадку пом'якшення покарання суто на підставі ч. 2 ст. 69 КК, тобто шляхом непризначення обов'язкового додаткового покарання. Здебільшого судді одночасно застосовують як ч. 1, так і ч. 2 ст. 69 КК, пом'якшують покарання шляхом: 1) зменшення мінімальної межі покарання певного виду, зазначеного в санкції відповідної статті, та не призначають обов'язкове додаткове покарання; 2) призначення більш м'якого виду покарання, не зазначеного в санкції статті, та не призначають обов'язкове додаткове покарання.

Суддя має мотивувати рішення про пом'якшення покарання з огляду на вимоги ч. 1 ст. 69 КК, як-от наявність декількох (не менше двох) обставин, що пом'якшують покарання й істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного. Це є достатнім для будь-якого варіанту пом'якшення покарання, отже, жодних додаткових (інших), ніж зазначені в ч. 1 ст. 69 КК, підстав для ухвалення рішення про незастосування до винної особи обов'язкового додаткового покарання законом не вимагається. Трапляються й рішення, коли судді, пом'якшуючи в той чи інший спосіб основне покарання, усе ж призначають додаткове обов'язкове покарання.

Водночас зауважимо непоодинокі помилки, яких припускаються судді під час застосування ст. 69 КК, а саме:

– у разі винесення обвинувального вироку суд вказує на необхідність застосування ст. 69 КК, призначаючи водночас покарання в межах санкції статті, за якою кваліфіковано дії. Так, суд першої інстанції, виносячи обвинувальний вирок щодо ОСОБА_4 за ч. 2 ст. 185 КК України, застосував до останньої ст. 69 КК України та призначив покарання у вигляді 4 місяців арешту, тоді як санкція ч. 2 ст. 185 КК України передбачає покарання у виді арешту на строк від 3 до 6 місяців [10];

– суд пом'якшує покарання шляхом призначення його в розмірі меншому, ніж передбачено в санкції статті, не застосовуючи водночас ст. 69 КК і не наводячи переконливих аргументів щодо такого рішення. Так, дії обвинуваченого кваліфіковані місцевим судом за ч. 1 ст. 185 КК України, санкція якої передбачає покарання у виді штрафу в розмірі від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Натомість суд першої інстанції, призначив покарання обвинуваченій ОСОБА_2, визначив у розмірі 30 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що нижче від найнижчої межі покарання, визначеної санкцією статті, за якою засуджено обвинуваченого. Водночас судом не застосовано положення ст. 69 КК України, яка передбачає можливість призначення покарання нижче від найнижчої межі покарання, визначеної санкцією статті обвинувачення [11]. Обрання обвинуваченому покарання в розмірі, меншому, ніж це передбачено санкцією статті, за якою кваліфіковане його діяння, без застосування

ст. 69 КК України суперечить загальним засадам призначення покарання, передбаченим у ст. 65 КК України;

– суд призначає покарання нижче нижньої межі, визначеної в Загальній частині КК, що є порушенням вимоги ч. 1 ст. 69 КК. Наприклад, вирок Березівського районного суду Закарпатської області від 14 лютого 2017 р. особа була засуджена за ч. 2 ст. 186 КК із застосуванням ст. 69 КК до 10 місяців позбавлення волі [12], тоді як ч. 2 ст. 63 КК встановлено межі цього виду покарання від 1 до 15 років, за винятком випадків, передбачених Загальною частиною КК;

– суд призначає більш м'яке покарання на підставі ст. 69 КК України за сукупністю злочинів чи за сукупністю вироків у порушення приписів ч. 1 ст. 70 КК України. Наприклад, Бориспільський міськрайонний суд Київської області засудив Е. за ст. 15, ч. 2 ст. 305 КК на п'ять років позбавлення волі, за ч. 2 ст. 309 КК – на два роки позбавлення волі. На підставі ст. 70, 69 КК шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворою йому остаточно призначено покарання у виді позбавлення волі на п'ять років без конфіскації майна. На підставі ст. 75 КК засудженого звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком два роки. Тоді як у п. 8 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» зазначено, що до особи, винної у вчиненні декількох злочинів, суд може призначити більш м'яке покарання, ніж передбачене законом, окремо за кожний злочин або тільки за один із них і остаточно визначити покарання за правилами, передбаченими ст. 70 КК [13]. За змістом ст. 69 КК, ця норма застосовується за наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання в разі засудження за конкретний особливо тяжкий, тяжкий чи злочин середньої тяжкості. Зазначена стаття не може бути застосована після призначення покарання за сукупністю злочинів [14].

Не можуть бути визнані помилками, але потребують чіткого обґрунтування в мотивувальній частині вироку такі ситуації у правозастосуванні: заміна найбільш суворого виду покарання на найменш суворий (наприклад, заміна позбавлення волі від 5 до 8 років покаранням у виді штрафу в 1 020 грн); призначення більш м'якого виду покарання здебільшого замість позбавлення волі в мінімальному розмірі, визначеному в Загальній частині КК (як-от арешт строком на 1 місяць, штраф у розмірі п'ятдесяти нмдг тощо).

Закон не містить чіткого припису й не забороняє суду призначати на підставі ст. 69 КК України такі види покарань, як вказано вище, утім погодимося із застереженнями, висловленими фахівцями, і наголосимо на тому, що таке рішення має бути виваженим і вмотивованим, мають бути визначені не тільки обставини, що пом'якшують покарання, але й наведені переконливі доводи про доцільність такої заміни з позиції дотримання загальних засад призначення покарання та його цілей. Суд має бути переконаним, що таке покарання буде достатнім для виправлення та перевиховання обвинуваченого, а також для запобігання вчиненню ним нових злочинів. Інакше призначення такого покарання розцінюється як підстава для перегляду судового рішення в порядку ст. ст. 409, 414 КПК. Так, Апеляційний суд Запорізької області зазначив, що суд першої інстанції під час ухвалення рішення про застосування ст. 69 КК України та призначення більш м'якого покарання, ніж передбачене санкцією ч. 1 ст. 408 КК України (позбавлення волі на строк від двох до п'яти років), лише зазначив обставини, що пом'якшують відповідальність ОСОБА_3, проте не навів переконливих доводів та мотивів про необхідність застосування такого виду покарання, як штраф (у розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що дорівнює 850 (вісімсот п'ятдесят) грн), тому в цій частині рішення суду не можна визнати обґрунтованим.

ним і законним. Вирок Запорізького районного суду Запорізької області від 1 квітня 2016 р. стосовно ОСОБА_3, скасувати в частині призначеного покарання. Призначити ОСОБА_3 за ч. 1 ст. 408 КК України покарання у вигляді 2 (двох) років позбавлення волі [15].

У кримінально-правовій літературі висловлюється думка, що непереконливе мотивування обраного покарання є самостійною формою прояву помилки судді у сфері призначення покарання [16, с. 144].

Системне тлумачення ст. ст. 409, 413, 414 КПК свідчить, що підставами для скасування рішення суду є: 1) неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність; 2) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення й особі обвинуваченого.

Неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність полягає в: 1) незастосуванні судом закону, який підлягає застосуванню; 2) застосуванні закону, який не підлягає застосуванню; 3) неправильному тлумаченні закону, яке суперечить його точному змісту; 4) призначенні більш суворого покарання, ніж передбачено відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність (ч. 1 ст. 413 КПК). Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність та невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення й особі засудженого є окремими підставами для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції (ст. 438 КПК). Невідповідним ступеню тяжкості кримінального правопорушення й особі обвинуваченого визнається таке покарання, яке, хоч і не виходить за межі, установлені відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність, але за своїм видом чи розміром є явно несправедливим через м'якість або через суворість.

Так, колегія суддів погодилася зі слушністю доводів прокурора про те, що, відповідно до ч. 4 ст. 12 КК України, злочин, передбачений ч. 3 ст. 185 КК України належить до категорії тяжких, оскільки передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до шести років, учинений обвинуваченим з корисливих мотивів, унаслідок чого покарання, застосоване до ОСОБА_1, – 120 годин громадських робіт (на підставі ст. 69 КК), не відповідає його меті, а саме виправленню та запобіганню вчиненню нових злочинів, а тому є явно несправедливим через м'якість. У цьому випадку застосування ст. 69 КК апеляційний суд розцінив як неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність, а призначене покарання як таке, що не відповідає тяжкості кримінального правопорушення й особі обвинуваченого [17].

Отже, підставою для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції через неправильне застосування кримінального закону (п. 4 ч. 1 ст. 409 КПК) варто визнавати такі випадки: ухвалення невмотивованого рішення про пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК – розглядається як застосування закону, який не підлягає застосуванню, у тому разі, коли для такого пом'якшення покарання не було достатніх підстав (п. 3 ч. 1 ст. 413 КПК); коли таке пом'якшення відбувається з порушенням приписів ст. ст. 65, 69 КК.

Підставою для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції через невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення й особі обвинуваченого (ч. 2 ст. 409 КПК, ст. 414 КПК) варто визнавати випадки, коли пом'якшення покарання в порядку ст. 69 КК відбувається за наявності для того підстав, але таким чином, за якого покарання за своїм видом чи розміром не відповідає ступеню тяжкості кримінального правопорушення й особі обвинуваченого, є явно несправедливим через м'якість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання за 2018 р. (форма № 6). URL: https://dsa.court.gov.ua/.../file/.../2018.../6-7-8_06.2018.xlsx (дата звернення: 21.07.2019).
2. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано заходи медичного характеру та види кримінального покарання, за 2017 р. (форма № 6). URL: https://court.gov.ua/userfiles/.../2017/6-8_00283_2.2017.xls (дата звернення: 21.07.2019).
3. Дуюнов В. Проблемы уголовного наказания в теории, законодательстве и судебной практике : монография. Курск, 2000. 277 с.
4. Ященко А. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: деякі аспекти законодавчої регламентації та практичної реалізації. *Наше право*. 2014. № 3. С. 128–133.
5. Бабанли Р. Проблеми призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (на підставі матеріалів судової практики). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія «Право». Вип. 34. Т. 3. С. 12–16.
6. Азаров Д. Врахування ступеня тяжкості злочину при призначенні покарання із застосуванням ст. 69 КК України (за результатами аналізу судової практики). *Наука та правоохорона*. 2014. № 1 (23). С. 57–65.
7. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. Навроцького. Київ : Юрінком-Інтер, 2013. 712 с.
8. Євдокімова О. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 19 с.
9. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2016. Т. 17 : Кримінальне право / редкол. : В. Тацій (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. С. 796.
10. Справа № 686/128/18. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74363626> (дата звернення: 22.07.2019).
11. Вирок Запорізького Апеляційного суду від 21 березня 2019 р. Справа № 317/1664/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80642219> (дата звернення: 20.07.2019).
12. Справа № 297/3122/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64818405> (дата звернення: 20.07.2019).
13. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03> (дата звернення: 20.07.2019).
14. Узагальнення судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності злочинів (ст. ст. 32, 33, 35 Кримінального кодексу України) від 01.12.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007700-08?lang=en> (дата звернення: 21.07.2019).
15. Вирок Апеляційного суду Запорізької області від 30 червня 2016 р. Справа № 317/1011/16к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58661169> (дата звернення: 20.07.2019).
16. Хильченко А. Реалізація правил призначення покарання у судовій практиці. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 7. С. 138–144.
17. Вирок Апеляційного суду Харківської області від 1 липня 2015 р. Справа № 615/566/15-К. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46019526> (дата звернення: 22.07.2019).